

Špína, nebo chudoba?

Samostuduj · 2026

Stojíte na trhu v Dillí. Prodavač míchá jídlo holýma rukama, pult se leskne mastnotou, lednice nikde v dohledu. První myšlenka přijde sama: „*To je ale špína. Tam bych jíst nechtěl.*” A hned za ní druhá: „*Copak jim to nevadí? Indové jsou prostě prasata.*”

Ta druhá myšlenka má vadu, které si málokdy všimneme. Zaměňuje **chudobu za povahu** — to, co je důsledkem podmínek, čteme jako vlastnost lidí.

Je to stará past myšlení. Vlastní chyby si vysvětlujeme okolnostmi („neměl jsem čas“, „nešlo to jinak“), chyby druhých jejich povahou („je líný“, „je mu to jedno“). U cizí země, cizího jazyka a cizích tváří ta past sklapne ještě snáz, protože jsme od nich úplně oddělení.

Co vidíte tady v Česku? Tekoucí teplou vodu, nerezové plochy, chlazení, odvoz odpadu — nic z toho není projev charakteru. Jsou to projevy peněz a infrastruktury. Český HDP na hlavu je zhruba **12× vyšší** než indický (asi 32 000 vs 2 700 dolarů). A tenhle rozdíl je ta příčina, proč jsou Česko a Indie tak odlišné. Kdyby měli Indové stejně peněz jako my, koupí si taky lednici, bojler a postaví si kanalizaci.

Dejte stejnému člověku stejné nástroje a stejné podmínky a uvidíte stejný výsledek. Stejně ruce, stejná snaha — rozdíl je ve vybavení.

To, co vidíte, tedy není nedbalost nebo chyba charakteru. Takhle se projevuje chudoba.

A teď to otočme...

Máte pocit, že průměrná česká kuchyně je „čistá”? To pravděpodobně proto, že ji nevidíte.

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) najde porušení zákona zhruba **v každém čtvrtém** kontrolovaném podniku; u hygienicky cílených kontrol skoro **v každém třetím**. Jen v roce 2025 mělo závady téměř **30 %** kontrol, inspektoři provedli přes **47 000** kontrolních akcí a **114 provozoven** zavřeli rovnou na místě.

Co za zavřenými dveřmi nacházejí:

- dlouhodobě zanedbaný úklid a plíseň v provozech i v chladicích zařízeních,
- hlodavce a hmyz, chybějící teplou tekoucí vodu,
- nesprávné skladování a neřešený odpad.

V každém desátém podniku, kde inspekce posuzovala olej ve fritéze, ho vyhodnotila jako **nevhodný k lidské spotřebě**.

A není to jen česká věc. Ani „západní“ prostředí samo o sobě čistotu nezaručuje: studie pouličních prodejců jídla v deseti polských městech zjistila, že hygienické požadavky EU splňoval jen zlomek z nich.

Rozdíl tedy není v čistotě. Rozdíl je ve **viditelnosti**. Indický trh svou kuchyni ukazuje — vaří vám přímo před očima. Ta česká je za dveřmi, za nimiž nevidíte nic.

A právě v tom je past. Zavřené dveře nám zrcadlí, co už předem očekáváme, doplníme si chybějící informace těmi svými. Kuchyně za nimi může být čistší i špinavější — jen to nevíte. Otevřená kuchyně vás naopak neklame, dává vám nahlédnout.

Z toho, že něco vypadá čistě, ještě neplyne, že to čistě je. A z toho, že něco vypadá špinavě, neplyne, že je za tím vadný člověk.

Až příště uvidíte indický street-food na vašem feedu, zkuste si položit jinou otázku než „proč jsou takoví?“. *Co by se změnilo, kdyby ten člověk měl k dispozici totéž co vy?*